ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра української мови

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан філологічного факультету
Бідзіля Ю. М.
.. .. 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Сучасна українська мова»

Рівень вищої освіти	бакалаврський
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність (Спеціалізація) (*за наявності*)	014.01 Середня освіта. Українська мова і література
Освітня програма	Українська мова і література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності або спеціалізації (за наявності) 014.01 Середня освіта. Українська мова і література освітньої програми Українська мова і література.

Розробник: Сабадош І. В., професор, доктор філол. наук, професор кафедри

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри української мови

протокол № 9 від 29 червня 2021 р.

Завідувач кафедри _____ Венжинович І. Ф.

Схвалено науково-методичною комісією філологічного факультету

протокол № 4 від 30. 06. 2021 р.

Голова науково-методичної комісії _____ Шаркань В.В.

© Сабадош І. В., 2021 р.
© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td colspan="2">Розподіл годин за навчальним планом</td></tr>
<tr><td>Денна форма навчання</td><td>Заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів ЄКТС - 5</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин - 150</td><td>1-й</td><td></td></tr>
<tr><td>Кількість модулів - 2</td><td colspan="2">Семестр:</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Тижневих годин для денної форми навчання:

аудиторних - 4

самостійної роботи студента – 4,5</td><td>1-й</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції:</td></tr>
<tr><td>36</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні (семінарські):</td></tr>
<tr><td>32</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Вид підсумкового контролю: іспит</td><td colspan="2">Лабораторні:</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Форма підсумкового контролю: письмова</td><td colspan="2">Самостійна робота:</td></tr>
<tr><td>82</td><td></td></tr>
</table>

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» є озброєння студентів знаннями з лексикології і семасіології, фразеології і лексикографії сучасної української мови і навичками аналізу лексичних і фразеологічних одиниць.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів **(ЗК-1)**;
2) знання і розуміння професії та предметної галузі, основних концепцій, базових філологічних понять **(ЗК-2)**;
3) здатність спілкуватися державною мовою, вміння правильно, логічно, ясно будувати своє усне й писемне мовлення **(ЗК-3)**;
4) здатність вчитися і бути готовим до самоосвіти, постійного підвищення кваліфікації **(ЗК-4)**;
5) уміння спілкуватися з нефахівцями, виявляти певні навички викладання **(ЗК-8).**

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

Шифр НД за ОП Назва навчальної дисципліни
Шифр НД за ОП Назва навчальної дисципліни

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до «Освітньо-професійної програми бакалавра», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН)**:**

Програмні результати навчання	**Шифр ПРН**
Досконале володіння українською мовою для здійснення вільного усного і писемного спілкування, володіння орфографічними, граматичними, фонетичними, стилістичними навичками для побудови зв'язного та правильного писемного та усного мовлення.	
Володіння основними методами ленксичного дискурсивного та семантичного аналізу з урахуванням мовних і екстралінгвістичних факторів.	
Володіння методами аналізу мови з точки зору її історії та сучасного стану з використанням системи основних понять і термінів мовознавства; володіння знаннями про культурну семантику мовних знаків, що формується завдяки взаємодії мови і культури.	
Уміння будувати висловлювання у певному стилі (розмовному, науковому, публіцистичному, художньому), застосовувати норми сучасної української літературної мови у мовленнєвій практиці.	
Володіння сучасними методами обробки інформації в галузі професійної діяльності.	

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Сучасна українська мова»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	**Шифр ПРН**
Вільно користуватися системою знань з лексикології, фразеології, лексикографії.	
Кваліфіковано аналізувати слова та фраземи, зважаючи на багатоаспектність їх дослідження.	
Вільно користуватися лексико-фраземними ресурсами української мови у власній мовленнєвій діяльності.	
Розрізняти типи слів (багатозначні, однозначні), види лексичних значень (пряме, переносне, мотивоване, немотивоване, синтаксично зумовлене, фразеологічно зв'язане тощо); виділяти компоненти лексичного значення слова; розрізняти види системних зв'язків; підбирати синоніми, антоніми, будувати синонімічні ряди, розрізняти пароніми, омоніми і т. ін.	
Формувати і розрізняти лексичні мікросистеми (тематичні групи, лексико-семантичні групи, семантичні поля і под.).	
Зіставляти елементи лексико-фраземних систем української, російської та інших слов'янських мов.	
Ілюструвати різні лексико-семантичні та фразеологічні явища прикладами з художньої літератури та публіцистики.	
Визначати належність лексики до різних стилістичних шарів, до власне української чи запозиченої лексики з урахуванням її видів (лексичне запозичення, калька, напівкалька тощо), лексики загальновживаної чи обмеженого використання, активного чи пасивного запасу тощо.	
Виділяти фраземи, визначати їх типи, підбирати фразеологічні синоніми, антоніми, багатозначні фраземи і т.ін.	
Користуватися різними типами лінгвістичних (філологічних) словників.	
Зіставляти і пояснювати специфіку вишівської та шкільної програм з лексикології та фразеології.	

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» є:

- поточний контроль під час вивчення навчальної дисципліни, який проходить в індивідуальній, груповій, фронтальній формі. Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, комп'ютерний і самоконтроль;
- метод підсумкового контролю – іспит, який проводиться письмово. Поточний контроль знань та умінь студентів із навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» охоплює проведення двох модульних контрольних робіт та підсумкового контролю у формі іспиту.

Методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- словесні методи навчання: розповідь, бесіда, лекція; наочні: ілюстрація, демонстрація; практичні: вправи, анкетування тощо;

- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;
- за ступенем самостійності мислення студентів при засвоєнні знань: репродуктивні, пошукові, дослідницькі та ін.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усні відповіді, тестування та письмові домашні, самостійні роботи на практичних заняттях.

Форма модульного контролю: *підсумковий тематичний контроль* через виконання письмової контрольної роботи; *проміжний атестаційний контроль, поточний контроль за виконанням індивідуальних робіт,* винесених для самостійного опрацювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит у формі писемної відповіді за екзаменаційними білетами.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота									**Модульна контрольна робота**	**Сума**
Т1	Т2	Т3							50	**100**
20	15	15								

Т1, Т2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота									**Модульна контрольна робота**	**Сума**
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6				50	**100**
8	8	8	8	8	10					

Т1, Т2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	**Модуль 1**		**Модуль 2**		**Модуль ...**	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	3	30	6	30		
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)						
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	1	10	2	10		
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	10	2	10		
Презентація						
Реферат						
Есе						

Модульна контрольна робота	1	50	1	50		
Разом		**100**		**100**		**100**

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота з курсу «Сучасна українська мова» містить 2 типи завдань:

1) перші три завдання охоплюють теоретичний матеріал і оцінюються 60 балами;
2) вісім завдань мають практичний характер і стосуються перевірки практичних навичок студентів із курсу; оцінюються 40 балами;

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Екзаменаційний білет із курсу «Сучасна українська мова» містить 11 завдань, у складі яких переважають практичні:

1) перше, друге і третє завдання охоплюють теоретичний матеріал і оцінюються 60 балами;
2) вісім завдань стосуються лексикологічного, фразеологічного аналізу і словників різних типів української мови й оцінюється 40 балами.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. *Вступ. Походження лексики української мови. Слово як основна одиниця мови.*

Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу. Місце української мови серед інших слов'янських мов. Територіальна, статистична і часова характеристика української мови. Діалектна основа української літературної мови.

Тема 2. Лексика української літературної мови з погляду її походження.

Тема 3. Слово як основна структурно-семантична одиниця мови.

Модуль 2. *Лексико-семантичні явища. Стилістичні шари лексики. Лексика обмеженого використання. Активна і пасивна лексика. Фразеологія. Лексикографія.*

Тема 4. Слово в лексико-семантичній системі української мови.

Тема 5. Лексика української літературної мови з погляду сфер її вживання.

Тема 6. Лексика української літературної мови з погляду її активного і пасивного вживання.

Тема 7. Лексика української літературної мови з погляду стилістичного.

Тема 8. Українська фразеологія.

Тема 9. Українська лексикографія.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна, заочна)					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1. *Вступ. Походження лексики української мови. Слово як основна одиниця мови.*						
Тема 1. Вступ.	24	6	6			12
Тема 2. Лексика української літературної мови з погляду її походження.	14	4	2			8
Тема 3. Слово як основна структурно-семантична одиниця мови. Модульна контрольна робота.	12	2	4			6
Разом за модуль 1	**50**	**12**	**12**			**26**
Модуль 2. *Лексико-семантичні явища. Стилістичні шари лексики. Лексика обмеженого використання. Активна і пасивна лексика. Фразеологія. Лексикографія*						
Тема 4. Слово в лексико-семантичній системі української мови.	16	4	3			9
Тема 5. Лексика української літературної мови з погляду сфер її вживання.	15	4	2			9
Тема 6. Лексика української літературної мови з погляду її активного і пасивного живання.	15	4	2			9
Тема 7. Лексика української літературної мови з погляду стилістичного.	13	2	2			9
Тема 8. Українська фразеологія.	18	4	4			10
Тема 9. Українська лексикографія. Модульна контрольна робота.	23	6	7			10
Разом за модуль 2	**100**	**24**	**20**			**56**
Разом за семестр	**150**	**36**	**32**			**82**

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Вступ.	6	
2.	Лексика української літературної мови з погляду її походження.	2	
3.	Слово як основна структурно-семантична одиниця мови.	4	
4.	Слово в лексико-семантичній системі української мови.	2	
5.	Лексика української літературної мови з погляду сфер її вживання.	3	
6.	Лексика української літературної мови з погляду її активного і пасивного вживання.	2	

7.	Лексика української літературної мови з погляду стилістичного.	2	
8.	Українська фразеологія.	4	
9.	Українська лексикографія.	7	
	Разом	**32**	

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Вступ.	12	
2.	Лексика української літературної мови з погляду її походження	8	
3.	Слово як основна структурно-семантична одиниця мови.	6	
4.	Слово в лексико-семантичній системі української мови.	9	
5.	Лексика української літературної мови з погляду сфер її вживання.	9	
6.	Лексика української літературної мови з погляду її активного і пасивного вживання.	9	
7.	Лексика української літературної мови з погляду стилістичного.	9	
8.	Українська фразеологія.	10	
9.	Українська лексикографія.	10	
	Разом	**82**	

6.5. Індивідуальні завдання

Підготовка рефератів, презентація власних досліджень, виконання практичних вправ з усіх вивчених тем, виконання тестових завдань, анотація прочитаної літератури з елементами науково-дослідної роботи, пошук у комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем, аналіз підручників і начальних посібників, лексикологічний аналіз слів, аналіз словникових статей різних типів словників української мови і т. ін.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

1. Мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.
2. Пакети завдань для модульного та підсумкового контролю.
3. Офісні додатки, сервіси «Moodle», «Google Meet».

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. *Боднар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л.* Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: Навч. посіб. – К.: Академія. 2006. – С. 195–354.

2. *Волох О.Т.* Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Словотвір: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 1986. – С. 3–28, 130–182, 195–196.

3. *Жовтобрюх М.А.* Українська літературна мова. – К.: Наук. думка, 1984. – С. 3–29, 59–84.

4. *Паламарчук Л.С.* Українська радянська лексикографія. – К.: Наук. думка, 1978. – 204 с

5. *Скрипник Л.С.* Фразеологія української мови. – К.: наук. думка, 1973. – 280 с.

6. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред. А.П.Грищенка. – 3-є вид., допов. – К.: Вища школа, 2002. – С. 3–15, 92–226.

7. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / За заг.ред. І.К.Білодіда. – К.: Наук. думка, 1969. – С. 7–40.

8. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / За заг.ред. І.К.Білодіда. – К.: Наук. думка, 1973. – 440 с.

9. Сучасна українська мова: Підручник / За ред. О.Д.Пономарева. – К.: Либідь, 1997. – С. 3–8, 38–102.

10. *Ужченко В.Д., Ужченко Д.В.* Фразеологія сучасної української мови: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 495 с.

11. Українська мова: Енциклопедія. – 3-є вид., зі змінами і доп. – К., 2007. – 856 с. (К., 2000. – 752 с.; 2-е вид., випр. і доп. – К., 2004. – 824 с.).

12. *Ганич Д.І., Олійник І.С.* Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.

13. *Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г.* Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.

14. *Сабадош І.В.* Сучасна українська літературна мова. Вступ. Лексикологія і семасіологія. Фразеологія. Лексикографія. Практикум для студ.-філологів спец. «Українська мова і література». Ужгород, 2010. 124 с.

Допоміжна література

1. *Авксентьєв Л.Г.* Сучасна українська мова: Фразеологія. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Вища шк., 1988. – 136 с.

2. *Авксентьєв Л.Г.* Фразеологічна одиниця як предмет фразеології та її основні ознаки // Мовознавство. – 1979. – № 5. – С. 13–16.

3. *Алефіренко М.Ф.* Теоретичні питання фразеології. – К.: Вища шк., 1987. – 136 с.

4. *Ахманова О.С.* Очерки по русской лексикологии. – М., 1957. – 295 с.

5. *Бабич Н. Д.* Фразеологічна омонімія і полісемантизм // Українське мовознавство: Респ. міжвідом. наук. зб. – К.: Вища шк., 1980. – № 8. – С. 113–118.

6. *Бабич Н.Д.* Фразеологія української мови: Навч. посіб.– Чернівці, 1970–1971. – Ч. І–ІІ.

7. *Баран Я.А.* Фразеологія у системі мови. – Івано-Франківськ, 1997. – 175 с.

8. *Білоноженко В.М., Гнатюк І.С.* Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. – К.: Наук. думка, 1989. – 156 с.

9. *Богуцька Г., Регушевський Є., Розумейко М.* Авторські неологізми у творах Олеся Гончара // Культура слова. – 1998. – Вип. 51. – С. 24–30.

10. *Булаховський Л.А.* Найважливіші риси (особливості) української мови // Булаховський Л.А. Вибрані праці: В 5 т. – К., 1977. – Т. ІІ. – С. 143–153.

11. *Булаховський Л.А.* Походження сучасної української літературної мови // Там само. – С. 18–32.

12. *Бурячок А.А.* Назви спорідненості і свояцтва в українській мові. – К., 1961. – 150 с.

13. *Васильченко В.* Українська фразеологія: Навч. посіб. для самост. вивч. / Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К.: Знання, 2000. – 96 с.

14. *Ващенко В.С.* Мова Тараса Шевченка. – Х., 1963. 252 с. (про Т.Шевченка як основоположника нової укр. літ. мови на с. 34–50).

15. *Ващенко В.С.* Українська лексикологія: Посіб. для студ.-філол. – Дніпропетровськ, 1979. – 128 с.

16. *Винник В.О.* Назви одиниць виміру і ваги в українській мові. – К.: Наук. думка, 1966. – 151 с.

17. *Виноградов В.В.* Об основных типах фразеологических единиц в русском языке // Виноградов В.В. Избранные труды: Лексикология и лексикография. – М.: Наука, 1977. – С. 140–161.

18. *Виноградов В.В.* Основные типы лексических значений слова // Там само. – С. 162–192.

19. *Головащук С.І.* Перекладні словники і принципи їх укладання: (На матер. рос. та укр. мов). – К.: Наук. думка, 1976. – 248 с.

20. *Горбач О.* Арго в Україні. – Львів, 2006. – 688 с. (Серія «Діалектологічна скриня»).

21. *Горецький П.Й.* Історія української лексикографії. – К., 1963. – 244 с.

22. *Грінченко Б.* Огляд української лексикорафії // Записки Наукового товариства ім.Шевченка. – Львів, 1905. – Т. 66. – С. 1–30.

23. *Гринчишин Д.Г.* З історії створення історичного словника української мови // Українська лексика в історичному та ареальному аспектах. – К., 1991. – С. 5–18.

24. *Демська-Кульчицька О.М.* Фразеологія. – К., 2008. – 76 с.

25. *Демський М.Т.* Деривація фразем на базі існуючих // Українське мовознавство: Респ. міжвідом. наук. зб. – К.: Вища шк., 1985. – № 12. – С. 45–61.

26. *Демський М.Т.* Деривація фразем на базі слів і вільних синтаксичних конструкцій // Мовознавство. – 1988. – № 1. – С. 37–45.

27. *Демський М.Т.* Суть фраземи, її ономасіологічні функції й особливості номінації: (Матер. до ідеограф. Словника укр. фразем) // Записки Наукового товариства імені Т.Шевченка: Праці філол. секції. – Львів, 1992. – Т. 224. – С. 240–265.

28. *Демський М.Т.* Українські фраземи й особливості їх творення. – Львів: Просвіта, 1994. – 62 с.

29. *Демський М.Т.* Синтаксичні функції фразем // Українська мова і література в школі. – 1986. – № 11. – С. 70–16.

30. *Демський М.Т.* Системні зв'язки в сфері фраземіки // Мовознавство. – 1991. – № 2. – С. 36–43.

31. *Демський М.Т.* Українські фраземи й особливості їх творення. – Львів: Просвіта, 1994. – 62 с.

32. *Демський М.Т.* Фраземна антонімія // Культура мови і культура в мові. – К., 1991. – С. 102–112.

33. *Демський М.Т.* Фраземна паронімія // Українська мова і література в школі. – 1988. – № 1. – С. 28–32.

34. *Демський М.Т.* Фразеологічні омоніми // Українська мова і література в школі. – 1974. – № 3. – С. 43–46.

35. *Деркач А.Г.* Старослов'янізми в функції іронії та сарказму в поезії Т.Г.Шевченка // Наукові записки Київського педагогічного інституту. Сер.: Філологія. – К., 1951. – Т. 11. – С. 17–34.

36. *Дзюба І.* Інтернаціоналізм чи русифікація? – К., 1995. Також у: Вітчизна. – 1990. – № 5. – С. 95–130; – № 6. – С. 128–143; № 7. – С. 87–108; № 8. – С. 89–107.

37. *Дзюбишина-Мельник Н.* Сучасний жаргон і сучасне розмовне мовлення // Наукові записки Національного університету Києво-Могилянська академія. Сер.: Філол. науки. – К., 2002. – Т. 20. – С. 14–19.

38. *Доломан С.Є.* Оксиморон у мові поезії // Культура слова. – 1984. – Вип. 27. – С. 73–76.

39. *Донець М.М.* Історія та лінгвістичний статус поняття «енантіосемія» // Вісник Харківського національного ун-ту ім.В.Н.Каразіна. Сер. «Філологія». – Х., 2008. – Вип. 53. – № 798. – С. 17–20.

40. *Дослідження* з лексикології та лексикографії. – К.: Наук. думка, 1965. – 274 с.

41. *Дятчук В.В., Пустовіт Л.О.* Семантична структура і функціонування лексики української літературної мови. – К.Наук. думка, 1983. – 156 с.

42. *Жовтобрюх М.А.* Науковий стиль української мови. – Мовознавство. – 1968. – № 1. – С. 3–13.

43. *Жовтобрюх М.А.* Основні тенденції розвитку сучасної української літературної мови // Мова. Людина. Суспільство. – К.: Наук. думка, 1997. – С. 14–23 (про взаємодію української літературної мови і територіальних діалектів – на с. 21–23).

44. *Жовтобрюх М.А.* Поняття норми в літературному побутовому мовленні // Усне побутове літературне мовлення. – К.: Наук. думка, 1970. – С. 15–33.

45. *Жовтобрюх М.А.* Слово мовлене: (Укр. літ. вимова). – К.: Знання, 1969. – 47 с.

46. *Жуков В.П.* Русская фразеология. – М.: Высш. шк., 1986. – 310 с.

47. *Жуков В.П.* Семантика фразеологических оборотов. – М., 1978. – 160 с.

48. *Звегинцев В.А.* Семасиология. – М.: Изд-во МГУ, 1957. – 322 с.

49. *Іванишин В., Радевич-Винницький Я.* Мова і нація. – Дрогобич, 1994. – 219 с.

50. *Іващенко В.Л.,* Федоренко Т.О. Енантіосемія в парадигмі мовних та мовленнєвих явищ: основні напрями концептуалізації // Мовознавство. – 2009. – № 2. – С. 48–60.

51. *Івченко А*. Історія та етимологія української фразеології: Бібліогр. покажчик (1864–1998). – Х., 1998. – 160 с.

52. *Івченко А.* Українська народна фразеологія: ономасіологія, ареали, етимологія. – Х., 1999. – 304 с.

53. *Історія* української мови: Лексика і фразеологія. – К.: Наук. думка, 1983. – 744 с.

54. *Їжакевич Г.П.* Українсько-російські міжмовні зв'язки радянського часу. – К.: Наук. думка, 1969. – 303 с.

55. *Касарес В.* Введение в современную лексикографию / Перев. с испан. – М., 1958. – 354 с.

56. *Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Кислюк Л.П.* Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі: Монографія. – К., 2008. – 336 с.

57. *Коваль А.П.* Культура української мови. – К.: Наук. думка, 1966. – 192 с.

58. *Коваль А.П.* Науковий стиль сучасної української літературної мови: Структура наук. стилю. – К., 1970 – 307 с.

59. *Коваль А.П.* Слово про слово. – К.: Рад. шк., 1986. – 384 с.

60. *Колоїз Ж., Малюга Н.* Каламбур як засіб забезпечення оказіональної експресії // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці, 2001. – Вип. 119: Слов'янська філологія. – С. 38–44.

61. *Коломієць М.П.* Фразеологічні синоніми. – Дніпропетровськ, 1989. – 68 с.

62. *Коптілов В.* У світі крилатих слів. – К.: Веселка, 1968. – 159 с.

63. *Кочерган М.П.* Слово і контекст: Лекс. сполучуваність і знач. слова. – Львів: Вища шк., 1980. – 182 с.

64. *Критенко А.П.* Паронімія та її роль у мові // Мовознавство. – 1969. – № 1. – С. 50–63.

65. *Кубайчук В.* Хронологія мовних подій в Україні. – К., 2004.

66. *Культура мови* і культура в мові. – К., 1991.

67. *Лексика.* Лексикологія. Лексикографія: (Бібліогр. покажчик. Матер. на допомогу наук. та навч. роботі) / Упор. А.А.Москаленко, В.М.Терлецька. – Одеса, 1973. – 62 с.

68. *Лексикологія* та лексикографія. – К.: Наук. думка, 1965–1969. – Вип. 1–3.

69. *Лепешаў І.Я.* Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў. – Мінск, 2004. – 448 с.

70. *Лизанець П.М.* Функції старослов'янізмів у поемі Т.Г.Шевченка «Марія» // Доповіді та повідомлення Ужгородського університету. Сер.: Філологія. – Ужгород, 1961. – № 6. – С. 91–99.

71. *Лингвистический* энциклопедический словарь. – М., 1990. – 685 с.

72. *Мала* філологічна енциклопедія / Укл. О.І.Скопненко, Т.В.Цимбалюк. – К.: Довіра, 2007. – 478 с.

73. *Марцинківська О.Є.* Місце фразеології в семантичній системі мови та відображення її в Словнику української мови // Слово і фразеологізм у словнику. – К.: Наук. думка, 1980. – С. 237–248.

74. *Матвіяс І.Г.* Українська літературна мова і територіальні діалекти в їх взаємодії на різних історичних етапах // Українська літературна мова в її взаємодії з територіальними діалектами. – К.: Наук. думка, 1977. – С. 5–31.

75. *Мацько Л.І.* «Злоначинающих спини...»: (Старослов'янізми в поезії Т.Г.Шевченка) // Культура слова. – 1989. – Вип. 37. – С. 25–30.

76. *Мова* державна – мова офіційна: Збірник матер. наук. конф. – К.: Просвіта, 1995. – 176 с.

77. *Мова* тоталітарного суспільства. – К., 1995.

78. *Мокиенко В.М.* Вглубь поговорки: Книга для учащихся. – К.: Рад. шк., 1989. – 221 с.

79. *Мокиенко В.[М.]* Значение украинского языка для славистики // Мовознавство: Тези та повід. III Міжнар. конгресу україністів. – Х.: Око, 1996. – С. 84–93.

80. *Мокиенко В.М.* Образы русской речи: Историко-этимол. и этно-лингвист. очерки фразеологии. – Л., 1986. – 280 с.

81. *Мокиенко В.М.* От Авося до Ятя: Справочник по русск. идиоматике. – СПб., 1998. – 492 с.

82. *Мокиенко В.М.* Славянская фразеология. – М., 1980. – 207 с.

83. *Мокієнко В.М.* Значення української пареміології для історико-етимологічного аналізу слов'янських прислів'їв і приказок // Мовознавство. – 2000. – № 1. – С. 9–20.

84. *Мокієнко В.М.* Історико-етимологічний аналіз фразеології та етимологія лексики // Мовознавство. – 1990. – № 5. – С. 3–11.

85. *Мокієнко В.М.* Лексичне і фразеологічне значення // Мовознавство. – 1988. – № 4. – С. 10–21.

86. *Мокієнко В.М.* Спроба системного етимологічного аналізу українських фразеологізмів // Мовознавство. – 1974. – № 2. – С. 26–36.

87. *Мокієнко В.М.* Українська фразеологія в загальнослов'янському висвітленні // Мовознавство: Доп. та повід. IV Міжнар. конресу україністів. – К., 2002. – С. 379–382.

88. *Мокієнко В., Гриценко П.* Професор Олекса Горбач і його праця «Арґо в Україні» // Горбач О. Арґо в Україні. – Львів, 2006. – С. 653–670.

89. *Молотков А.И.* Основы фразеологии русского языка. – Л.: Наука, 1977. – 284 с.

90. *Москаленко А.А.* Нарис історії української лексикографії. – К., 1961. – 163 с.

91. *Мукан Г.М.* Багатозначність і омонімія // Українська мова і література в школі. – 1970. – № 8. – С. 30–36.

92. *Німчук В.В.* Давньоруська спадщина в лексиці української мови. – К., 1992. – 416 с.

93. *Німчук В.В.* Староукраїнська лексикографія в її зв'язках з російською та білоруською. – К., 1980. – 304 с.

94. *Новиков Л.А.* Антонимия в русском языке: Семантич. анализ противоположностей в лексике. – М.: Изд-во МГУ, 1973. – 290 с.

95. *Огієнко В.* (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови. – К.: Либідь, 1995. – 296 с.

96. *Пазяк М.М.* Українські прислів'я та приказки: Проблеми пареміології та пареміографії. – К.: Наук. думка, 1984. – 198 с.

97. *Паламарчук Л.С.* Академічний тлумачний словник української мови // Слово і фразеологізм у словнику. – К.: Наук. думка, 1980. – С. 4–22.

98. *Паламарчук Л.С.* Лексикологія і практичні здобутки лексикографії // Розвиток мовознавства в УРСР: 1967–1977. – К.: Наук. думка, 1980. – С. 39–59.

99. *Паламарчук Л.С.* Півстоліття української радянської лексикографії // Мовознавство на Україні за п'ятдесят років. – К.: Наук. думка, 1967. – С. 103–127.

100. *Перший* тлумачний словник української мови // Мовознавство. – 1984. – № 2. – С. 3–10.

101. *Пилинський М.М.* Мовна норма і стиль. – К.: Наук. думка, 1976. – С. 58–103. – 286 с.

102. *Пиркало С.* Перший словник молодіжного сленгу. – К., 1998. – 83 с.

103. *Питання* взаємодії української літературної мови і територіальних діалектів: (Тези доп. та повід.). – К., 1972. – 132 с.

104. *Півторак Г.* Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». – К.: Академія, 2001. – 152 с.

105. *Полюга Л.М.* Про антоніми та їх використання // Полюга Л.М. Повний словник антонімів української мови. – 3-є вид., доп. і випр. – К., 2006. – С. 9–25.

106. *Пономарів О.* Культура слова: Мовно-стилістичні поради: Навч. посіб. – 2-е вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. – 240 с.

107. *Пономарів О.Д.* Специфічно українська лексика грецького походження // Мовознавство. – 1973. – № 5. – С. 60–67.

108. *Поповченко О.І.* Словник жаргону злочинців. – 1996. – 136 с.

109. *Потебня О.О.* З лекцій теорії словесності: Байка, прислів'я, приповідка. – Х., 1930. – 112 с.

110. *Пуряєва Н.* Словник церковно-обрядової термінології. – К.: Свічадо, 2001. – 155 с.

111. *Сабадош І.В.* Перший енциклопедичний словник української мови // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія «Філологія». – Ужгород, 1988. – Вип. 3. – С. 25–31.

112. *Сабадош І.* Українська діалектна лексикографія післявоєнного періоду // Українська мова: Сучасність – історія. – Люблін, 2003. – С. 93–108. Передрук: Сабадош І.В. Українська мова в просторі і часі. Ужгород, 2015. С. 457–468.

113. *Сабадош І.* Українські назви рослин. Історія, етимологія. Ужгород, 2019. 1032 с.

114. *Селіванова О.О.* Нариси з української фразеології: (психо-когнітивний та етнокультурний аспекти). – К.; Черкаси, 2004. – 276 с.

115. *Семантическая* структура слова / Под ред. А.А.Леонтьева. – М.: Наука, 1971. – 216 с.

116. *Січинський В.* Чужинці про Україну. – Львів: Світ, 1991. – 96 с.

117. *Склад* і структура термінологічної лексики укураїнської мови. – К.: Наук. думка, 1984. – 194 с.

118. *Слово* і фразеологізм у словнику. – К.: Наук. думка, 1980. – 250 с.

119. *Соколовская Ж.П.* Система в лексической семантике: (Анализ семант. структ. слова). – К., 1979. – 189 с.

120. *Ставицька Л.* Арґо, жарґон, сленґ: Соціяльна диференціяція української мови. – К., 2005. – 462 с.

121. *Ставицька Л.* Українська мова без прикрас // Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови. – К., 2003. – С. 9–18.

122. *Стишов О.А.* Українська лексика кінця XX ст.: (На матер. мови ЗМІ). – К., 2003. – 387 с.

123. *Тараненко О.О.* Новий словник української мови: (концепція і принципи уклад. словника). – К.; Кам'янець-Подільський, 1996. – 172 с.

124. *Тараненко О.О.* Полісемантичний паралелізм і явище семантичної аналогії. – К.: Наук. думка, 1980. – 115 с.

125. *Тараненко О.* Про мовний статус українсько-російського суржику // Лінгвостилістика: об'єкт – стиль, мета – оцінка: Зб. наук. пр., присв 70-річчю проф. С.Я.Єрмоленко. – К., 2007. – С. 69–74.

126. *Тищенко О.М.* Метафора Євгена Маланюка: (семантико-функціональний аспект). – К., 2004. –144 с.

127. *Ткаченко О.Б.* Чи можуть бути в Україні дві загальнодержавні мови? // Мовознавство. – 1999. – № 4–5. – С. 3–9.

128. *Товстенко В.Р.* Просторіччя в українській мові як структурно-функціональне явище. – К., 2003. – 279 с.

129. *Толстой Н.И.* К реконструкции праславянской фразеологии // Славянское языкознание: VII Междунар. съезд славистов: Докл. сов. делегации. – М. , 1973. – С. 272–293.

130. *Ужченко В.Д.* Актуальні питання розвитку української мови: Вступ. Лексикологія. Фразеологія: Посіб. для магістрів. – Луганськ, 2005. – 148 с.

131. *Ужченко В.Д.* Народження і життя фразеологізму. – К., 1988. – 279 с.

132. *Ужченко В.Д., Авксентьєв Л.Г.* Українська фразеологія. – Х., 1990. – 167 с.

133. *Українська* літературна мова в її взаємодії з територіальними діалектами. – К.: Наук. думка, 1977. – 202 с.

134. *Українська* мова в XX сторіччі: історія лінгвоциду. – К., 2005.

135. *Уфимцева А.А.* Опыт изучения лексики как системы. – М.: Изд-во АН СССР, 1962. – 287 с.

136. *Уфимцева А.А.* Слово в лексико-семантической системе языка. – М.: Наука, 1968. – 270 с.

137. *Филин Ф.П.* О лексико-семантических группах слов // Филин Ф.П. Очерки по теории языкознания. – М.: Наука, 1982. – С. 227–239.

138. *Франко І.* Літературна мова і діалекти // Франко І. Твори: В 20 т. – К., 1955. – Т. 16: Літ.-крит. статті. – С. 336–341.

139. *Цимбалюк Ю. В.* Слова латинського походження в українській мові // Українська мова і література в школі. – 1970. – № 12. – С. 71–74.

140. *Шадура В.О.* Індивідуальні лексичні новотвори в поезіях П.Тичини // Наукові записки Дніпропетровського університету. – Дніпропетровськ, 1960. – Т. 60. – С. 107–118.

141. *Шанский Н.М.* Лексикология современного русского языка. – 2-е изд., испр. – М.: Просвещение, 1972. – 328 с.

142. *Шанский Н.М.* Фразеология современного русского языка. – М., 1963. – 156 с.

143. *Шанский Н.М., Зимин В.И., Филиппов А.В.* Опыт этимологического словаря русской фразеологии. – М.: Рус. яз., 1987. – 239 с.

144. *Шахматов А.А.* Отчет о присуждении премии имени Н.И.Костомарова за лучший малорусский словарь // Киевская Старина. – 1906. – Т. 93, кн. 6. – Май–июнь. – С. 191–230.

145. *Шевельов Ю.* Внесок галичан у формування української літературної мови. – Львів; Нью-Йорк, 1996.

146. *Шевельов Ю.* Чернігівщина в формуванні нової української літературної мови: До постановки питання // Там само. – С. 157–173.

147. *Шевельов Ю.* Чому общерусский язык, а не вібчоруська мова? З проблем східнослов'янської глотогонії // Мовознавство: Другий Міжнар. конгрес україністів.: Доп. і повід. – Львів, 1993. – С. 54–65.

148. *Шелудько Д.* Німецькі елементи в українській мові // Збірник комісії для дослідження історії української мови. – К., 1931. – Т. 1. – С. 1–60.

149. *Юрченко О.С.* Формування фразеологічного фонду української літературної мови (кінець XVIII – поч. XIX ст.). – Х.: Вища шк., 1984. – 208 с.

150. *Юрчук Л.А.* Теоретичні засади реєстру Фразеологічного словника української мови // Мовознавство. – 1983. – № 5. – С. 23–32.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Електронний тлумачний словник української мови: Словник.ua.
2. Великий електронний словник української мови (ВЕСУМ).

Додаток 2

Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___ »_____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____ _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___ »_____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____ _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___ »_____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____ _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___ »_____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____ _____